

Аналогічне призначення має, і показателю інституціонального бремені підприємства. Степень інституціонального бремені характеризує цінність взаємозв'язків підприємства з зовнішнім середовищем.

Коефіцієнти інституціонального бремені розраховані за даними ОАО «ХК «Лугансктепловоз» і ООО ВКФ «ЛІА Лтд» [1, с. 222, 225] (табл. 1). ОАО «ХК «Лугансктепловоз» займає монополію на ринку, результати діяльності збиткові; ООО ВКФ «ЛІА Лтд» працює на інтенсивному конкурентному ринку і працює прибутково. Положення на ринку суттєво впливає на склад і структуру трансакційних витрат підприємства, ступінь рентабельності – на склад і структуру податків і зборів.

Якщо коефіцієнти інституціонального бремені розраховувати за аналогією з коефіцієнтами податкової навантаження – в чисельник поставити суму трансакційних витрат за період (див. табл. 1), то виявиться, що інституціональне бремє вище у підприємства, що працює на конкурентному ринку, хоча податкове бремє у нього значно нижче.

З цього випливає припущення, що зменшення податків у сумі трансакційних витрат не веде до адекватного зниження всіх трансакційних витрат. Існує визначена ступінь чутливості до цієї залежності. Якщо інтегральний коефіцієнт трансакційності вважати мірою інституціональної стабільності підприємства і ґрунтуватися на його значенні при прийнятті фінансових і податкових рішень, то слід пам'ятати про обернену пропорційну залежність між зниженням податків і збільшенням інших трансакційних витрат, пов'язаних з переходом у тіньовий сектор економіки. Це випливає з гіпотези про альтернативність «ціни підкорення закону» і «ціни нелегальності». Зменшення першої неминуче веде до збільшення другої.

Не варто поспішати і розглядати зниження податків як правильний спосіб покращення кінцевого фінансового результату. Повністю можлива і зворотня ситуація.

Істочники і література

1. Козаченко Г. В. Управління витратами підприємства: Монографія / Г. В. Козаченко, Ю. С. Погорелов, Л. Ю. Хлапконов, Г. А. Макухін. – К.: Лібра, 2007. – 320 с.
2. Медведєв А. Н. Як планувати податкові платежі. Практичне керівництво для підприємців / Медведєв А. Н. – М.: ІНФРА-М, 2000. – 142 с.
3. Фінанси підприємств: Підручник / Керівник автор. колекції і наук. ред. А. М. Поддєрьогін. – 3-є вид., перероб. та доп. – К.: КНЕУ, 2000. – 460 с.

Ляшенко О.М., Плєскач Б.В., Бантуш В.К.

ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА ТА НАЦІОНАЛЬНА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

На сучасному етапі світового розвитку забезпечення національної конкурентоспроможності будь-якої країни зазнає істотного впливу глобальної конкуренції. Однозначно позитивно або негативно оцінити такий вплив неможливо. Рушійною силою глобальної конкуренції, безперечно, є сприяння економічному розвитку країн, а руйнівною силою – провокування різкої диференціації країн за рівнем життя. Отже, глобальна конкуренція, з одного боку, супроводжується формуванням нових умов і джерел розвитку, а з іншого – несе в собі чисельні виклики – технологічні, економічні, соціальні, цивілізаційні.

Негативний бік впливу глобальної конкуренції підсилюється "вибухами" сучасних фінансово-економічних криз, які набувають глобального характеру і можуть мати катастрофічно руйнівні наслідки. За таких умов ключовою складовою національної конкурентоспроможності кожної держави і, водночас, атрибутом як країн-лідерів світової цивілізації, так і країн, що розвиваються, виступає економічна безпека.

Аналіз останніх досліджень і публікацій показав, що питання забезпечення економічної безпеки постійно перебувають у центрі уваги багатьох науковців [1-12, 14-19]. Але в більшості випадків вони досліджують лише окремі питання проблеми, пов'язані, насамперед, із формуванням базових засад забезпечення економічної безпеки, визначенням системи економічних інтересів і пріоритетів розвитку, формуванням окремих елементів менеджменту економічної безпеки. Стан методологічних засад забезпечення економічної безпеки, на жаль, не можна визнати цілком інтегрованим до інших, не менш важливих галузей знань. Наприклад, остаточно не досліджені взаємозв'язок, взаємозалежність та взаємовплив економічної безпеки та конкурентоспроможності на усіх рівнях ієрархії цих понять.

Мета статті полягає у дослідженні взаємозв'язку, взаємозалежності та взаємовпливу економічної безпеки та національної конкурентоспроможності в умовах глобалізації.

Інтенсивність та різновекторна спрямованість впливу глобальної конкуренції посилює увагу науковців, державних діячів та управлінців різного рівня до розгляду питань економічної безпеки. Результатом досліджень щодо розгляду таких питань стала поява масштабного наукового напрямку - економічної безпеки (economic security of state) – економічної безпеки країни. Сучасний стан методологічних засад забезпечення ієрархії економічної безпеки (від макrorівня до мікрорівня) не є досконалим, але накопичення знань, поява офіційних документів та методик щодо оцінки рівня економічної безпеки, наприклад [13], свідчать про надзвичайно високу актуальність та затребуваність розвитку як галузі знань, так і прикладних аспектів забезпечення економічної безпеки.

Найбільш актуальною проблема економічної безпеки є для країн, що переобувають у процесі системних трансформацій. До числа таких країн належить і Україна. Однією із характерних суперечностей для таких країн є, з одного боку, необхідність інтеграції у світогосподарські структури, а з іншого – необхідність забезпечення певної захищеності від наслідків можливих криз цих структур. Ще раз наголосимо, що процес глобалізації, на тлі якого розвивається глобальна конкуренція, є черговим кроком у розвитку світової цивілізації, що має не лише позитивні, а й негативні сторони. До перших слід віднести максимальне використання вигод міжнародного поділу праці, розвиток глобальних комунікацій, дифузії інновацій, до других – поляризацію світового економічного простору, міжцивілізаційну конфронтацію тощо [20]. Останнє ілюструє наступна інформація. Так, за оцінками Світового банку, який підбив попередні підсумки економічного розвитку світу, у 2007 році темпи зростання світової економіки склали 3,6%, що на 0,3% менше, ніж у 2006 році (3,9%). Головними причинами уповільнення світового економічного розвитку фахівці Світового банку вважають кризу на міжнародному кредитному ринку, яка почалася у США, високі ціни на енергоносії та ситуацію з обмінними курсами світових валют [23].

Розглянемо деякі трактування економічної безпеки. Під економічною безпекою розуміють сукупність умов, за яких зберігається здатність країни підтримувати конкурентоспроможність економіки, ефективно захищати національні економічні інтереси і протистояти зовнішнім економічним загрозам, повністю використовувати конкурентні переваги в міжнародному поділі праці [6]. В [14] під економічною безпекою пропонується розглядати відновлення здатності національної економіки до самовідтворення і освоєння сучасної інноваційної моделі економічного зростання в умовах глобалізації соціально-економічних процесів та нових форм наддержавного рівня відносин.

Економічна безпека - це здатність економіки забезпечувати ефективне задоволення суспільних потреб на національному і міжнародному рівнях. Іншими словами, економічна безпека являє собою сукупність внутрішніх і зовнішніх умов, які сприяють ефективному динамічному росту національної економіки, її здатності задовольняти потреби суспільства, держави, індивіда, забезпечувати конкурентоздатність на зовнішніх і внутрішніх ринках, що гарантує від різного роду погроз і втрат. З цього можна зробити два висновки. По-перше, економічна безпека країни повинна забезпечуватися, насамперед, ефективністю самої економіки, тобто, поряд із захисними заходами, здійснюваними державою, вона повинна захищати сама себе на основі високої продуктивності праці, якості продукції і т.д. По-друге, забезпечення економічної безпеки країни не є прерогативою якого-небудь одного державного відомства, служби, вона має підтримуватися всією системою державних органів, усіма ланками і структурами економіки [26].

Аналіз категорій економічної безпеки стосовно різних країн світу показує, що Україна зіштовхується з цілою низкою загроз, не характерних для розвинених країн. До таких загроз можна віднести необхідність інтеграції до уже сформованої системи міжнародних інститутів; складності з ідентифікацією стану системи, пов'язані з кризою органів, відповідальних за збір статистичної інформації, і як наслідок, неможливість прийняття оптимальних управлінських рішень; суперечливе законодавство, тощо. При цьому Україна як країна, що розвивається в умовах глобальної економіки, зіштовхується з усім традиційним комплексом загроз, властивих епосі глобалізації.

Змістовне наповнення національної економічної безпеки може істотно відрізнитися в залежності від параметрів та особливостей національної економіки – її потенціалу, стійкості, ступеня відкритості. На формування національних концепцій безпеки, конкретного наповнення її категорій впливає вся сукупність умов функціонування економіки у світовому господарстві, погляди правлячих груп, державна ідеологія, наявність військового потенціалу, здатного впливати на прийняття політичних і економічних рішень суб'єктами світової політики і господарства і т.д. Порівняльний аналіз Концепції національної безпеки України і Національної стратегії безпеки США є підтвердженням цієї тези. Стратегія національної безпеки США відбиває проведenu американським урядом глобальну політику і спирається на унікальні ресурсні можливості Сполучених Штатів. Ця політика спрямована на протидію стратегічним погрозам пануючому положенню США у світі і носить переважно довгостроковий характер. Концепція національної безпеки України приймалася в умовах системної кризи і тому орієнтована на збереження стійкості соціально-економічної системи країни та підтримку її конкурентоспроможності, тобто вимушено зосереджена на загрозах короткострокового плану. Звичайно, деякі типи загроз можуть бути актуальними для обох держав, але мати різну гостроту. Так, для США погроза міжнародного тероризму є важливою проблемою, тоді як для України, на щастя, ця проблема не є першочерговою. В той же час для Російської Федерації, найближчого сусіда України, що веде бойові дії з терористичними угрупованнями на Кавказі, проблема тероризму загрожує самому існуванню держави як єдиному цілому.

Є ряд причин, через які у Концепції національної безпеки України не відображено стратегічні напрями та шляхи забезпечення економічної безпеки. Це пов'язано як з об'єктивною необхідністю вирішувати життєво важливі короткострокові задачі, залишаючи при цьому рішення стратегічних завдань на наступні періоди, так і з меншим (перш за все, за тривалістю) досвідом українського екоосестейту порівняно з американським.

Відповідно до [13] економічна безпека – це такий стан національної економіки, який дає змогу зберігати стійкість до внутрішніх та зовнішніх загроз і здатний задовольняти потреби особи, сім'ї, суспільства та держави. Складовими економічної безпеки є: макроекономічна, зовнішньоекономічна, інвестиційна, фінансова, науково-технологічна, енергетична, виробнича, демографічна, соціальна, продовольча безпека.

Сутність кожної складової полягає у наступному. Макроекономічна безпека – це стан економіки, при якому досягається збалансованість макроекономічних відтворювальних пропорцій. Фінансова безпека являє

собою станом бюджетної, грошово-кредитної, банківської, валютної системи та фінансових ринків, який характеризується збалансованістю, стійкістю до внутрішніх і зовнішніх негативних загроз, здатністю забезпечити ефективне функціонування національної економічної системи та економічне зростання.

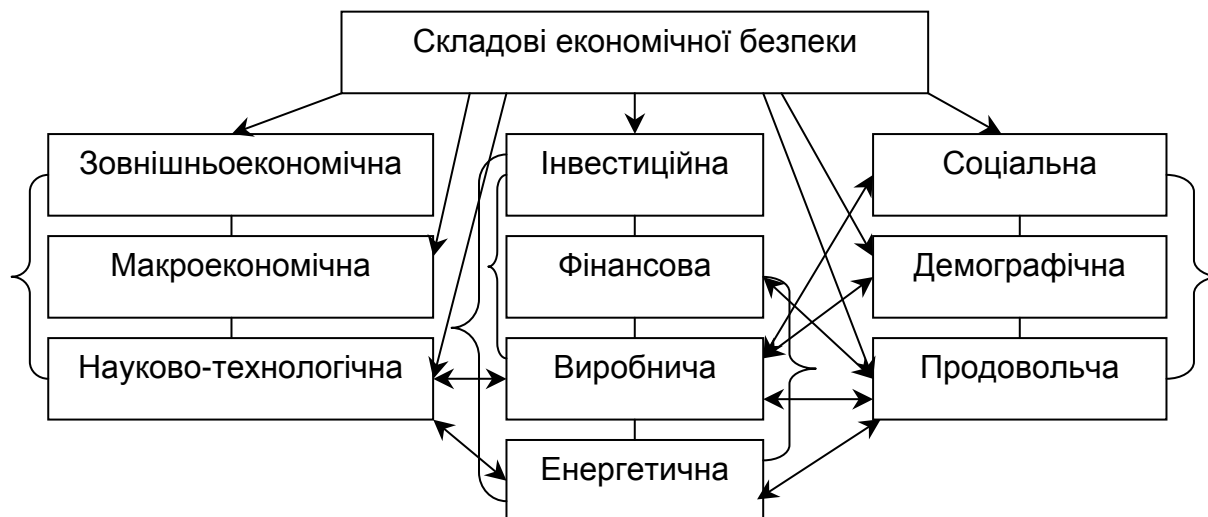

Рис. 1. Складові економічної безпеки² та їх взаємозв'язок

Фінансова безпека, у свою чергу, містить такі складові:

- бюджетна безпека – це стан забезпечення платоспроможності держави з урахуванням балансу доходів і видатків державного й місцевих бюджетів та ефективності використання бюджетних коштів;
- валютна безпека являє собою такий стан курсоутворення, який створює оптимальні умови для поступального розвитку вітчизняного експорту, безперешкодного припливу в країну іноземних інвестицій, інтеграції України до світової економічної системи, а також максимально захищає від потрясінь на міжнародних валютних ринках;
- грошово-кредитна безпека описує стан грошово-кредитної системи, який характеризується стабільністю грошової одиниці, доступністю кредитних ресурсів та таким рівнем інфляції, що забезпечує економічне зростання та підвищення реальних доходів населення;
- боргова безпека являє рівень внутрішньої та зовнішньої заборгованості з урахуванням вартості її обслуговування й ефективності використання внутрішніх і зовнішніх запозичень та оптимального співвідношення між ними, достатній для вирішення нагальних соціально-економічних потреб, що не загрожує втратою суверенітету і руйнуванням вітчизняної фінансової системи;
- безпека страхового ринку визначається рівнем забезпеченості страхових компаній фінансовими ресурсами, який дав би їм змогу в разі потреби відшкодувати обумовлені в договорах страхування збитки їх клієнтів і забезпечити ефективне функціонування;
- безпека фондового ринку – це оптимальний обсяг капіталізації ринку (з огляду на представлені на ньому цінні папери, їх структуру та рівень ліквідності), здатний забезпечити стійкий фінансовий стан емітентів, власників, покупців, організаторів торгівлі, торговців, інститутів спільного інвестування, посередників (брокерів), консультантів, реєстраторів, депозитаріїв, зберігачів та держави в цілому.

Зовнішньоекономічна безпека являє собою такий стан відповідності зовнішньоекономічної діяльності національним економічним інтересам, що забезпечує мінімізацію збитків держави від дії негативних зовнішніх економічних чинників та створення сприятливих умов розвитку економіки завдяки її активній участі у світовому розподілі праці.

Під інвестиційною безпекою розуміється такий рівень національних та іноземних інвестицій (за умови оптимального їх співвідношення), який здатен забезпечити довгострокову позитивну економічну динаміку при належному рівні фінансування науково-технічної сфери, створення інноваційної інфраструктури та адекватних інноваційних механізмів.

Науково-технологічна безпека характеризується станом науково-технологічного та виробничого потенціалу держави, який дає змогу забезпечити належне функціонування національної економіки, достатнє для досягнення та підтримки конкурентоспроможності вітчизняної продукції, а також гарантування державної незалежності за рахунок власних інтелектуальних і технологічних ресурсів.

Надзвичайно важлива для України енергетична безпека являє собою такий стан економіки, який забезпечує захищеність національних інтересів у енергетичній сфері від наявних і потенційних загроз внутрішнього та зовнішнього характеру, дає змогу задовольняти реальні потреби в паливно-енергетичних ресурсах для забезпечення життєдіяльності населення та надійного функціонування національної економіки в режимах звичайного, надзвичайного та воєнного стану.

² Побудовано за матеріалами [13], взаємозв'язки показано автором.

Виробнича безпека – це такий рівень розвитку промислового комплексу країни, що здатний забезпечити зростання економіки та розширене її відтворення.

В умовах становлення в Україні соціально-орієнтованої економіки особливого значення набуває соціальна безпека, яка визначається таким станом розвитку держави, при якому держава здатна забезпечити гідний і якісний рівень життя населення незалежно від впливу внутрішніх та зовнішніх загроз.

Демографічна безпека являє собою стан захищеності держави, суспільства та ринку праці від демографічних загроз, при якому забезпечується розвиток України з урахуванням сукупності збалансованих демографічних інтересів держави, суспільства й особистості відповідно до конституційних прав громадян України.

Продовольча безпека – це такий рівень продовольчого забезпечення населення, який гарантує соціально-економічну та політичну стабільність у суспільстві, стійкий та якісний розвиток нації, сім'ї, особи, а також сталий економічний розвиток держави.

Окрім того, що складові економічної безпеки перебувають у щільному взаємозв'язку, взаємодії та спричиняють істотний вплив одна на іншу, тобто є елементами системотворення економічної безпеки (див рис. 1), такі складові, як і система економічної безпеки в цілому, впливають на стан національної конкурентоспроможності. Наведемо тільки деякі аргументи на доказ цього твердження.

Інтеграція економіки України до світової економічної системи загострює питання зовнішньоекономічної безпеки, без гарантування якої країна не може бути повноправним учасником світогосподарських зв'язків, посісти належне місце в міжнародному поділі праці та мати належну систему захисту та протидії глобальним викликам її економічній безпеці зокрема та національній безпеці взагалі. Під час інтеграції держави в систему світогосподарських зв'язків перед нею постає проблема суперечності між необхідністю, з одного боку, інтегруватись у світову економіку, а з другого – забезпечити гармонійний розвиток національної економіки, захист національних економічних інтересів, внутрішнього ринку і вітчизняного виробника. З огляду на це слід визнати вкрай неоднозначним вплив глобалізації на стан соціально-економічної безпеки вздовж усієї ієрархії – від рівня держави до рівня громадянина [11]. Водночас зовнішньоекономічна безпека виступає підґрунтям забезпечення зовнішньоекономічної конкуренції країни, являючи собою сукупність вимог щодо зовнішньоекономічного конкурентоспроможного потенціалу національної економіки.

Одним із фундаментальних процесів ринкової трансформації національного промислового комплексу України є його інтеграція у світогосподарські зв'язки, в результаті чого він поступово стає частиною світової промислової системи. Формування такої системи є результатом процесу глобалізації економічного простору, що характеризується зростаючою взаємозалежністю національних економік, дедалі більшою цілісністю і єдністю світової системи господарства на основі посилення відкритості національних ринків і поглиблення міжнародного поділу та інтеграції праці. Але в умовах зростаючого значення глобальної конкуренції роль внутрішнього “диригента” у формуванні виробничого конкурентоспроможного потенціалу національної економіки маю відігравати виробнича безпека.

Необхідність інтеграції національного промислового комплексу до світової промислової системи зумовлена тим, що національні товаровиробники матимуть широкі можливості вести конкурентну боротьбу з найкращими зарубіжними фірмами і, щоб перемагати в ній, змушені будуть обирати стратегію інноваційно-інвестиційного розвитку. В той же час, виробничій безпеці загрожує недостатній рівень фінансування науково-технічних робіт, що викликає похідні явища: відтік висококваліфікованих фахівців, недостатній розвиток інфраструктури науково-технічної діяльності, повільне оновлення продукції.

Рівень витрат на науково-технічні роботи обчислюється у відсотках як відношення обсягу фінансування таких робіт з усіх джерел до ВВП. Досвід показує, що оптимальне для України граничне значення показника рівня витрат на науково-технічну діяльність має бути на рівні не менш ніж 2 % від ВВП, але фактичне значення цього показника знаходиться на рівні, що не перевищує 1%. Крім того, обсяги фінансування науково-технічних робіт у розрахунку на одного мешканця України порівняно зі США, Німеччиною, Великобританією, Італією нижчі у 20-50 разів, порівняно з Російською Федерацією - у 5 разів. Рівень цього показника в Україні має тенденцію до зниження [19].

Узагальнено можна визнати реальним забезпечення економічної безпеки за умови, якщо досягнуто сталого поступального розвитку суспільства і державних інституцій, здатних протистояти загрозам стабільного прогресу, що виникають під впливом внутрішніх та зовнішніх чинників.

Для оцінки економічної безпеки доцільно використовувати систему індикаторів з визначенням їх припустимих (граничних) рівнів. Йдеться про прийняття своєрідних стандартів безпеки, порушення яких веде до дестабілізації в економіці або соціальній сфері. Таким чином, відхилення фактичних рівнів індикаторів від граничних значень визначатиме систему пріоритетів економічної безпеки держави.

Відповідно до [13] основні індикатори та порогові значення індикаторів стану макроекономічної безпеки України є такими:

- рівень “гінізації” економіки - не більше 30% до ВВП;
- відношення обсягу ВВП до середнього значення у країнах ЄС - не менше 75%;
- відношення обсягу ВВП на одну особу до середнього значення у країнах ЄС - не менше 50%;
- відношення обсягу ВВП на одну особу до середньосвітового значення - не менше 100% ;
- зміна запасів матеріальних оборотних коштів має перебувати у діапазоні від -1,5 до +1,5% до ВВП;
- відношення сальдо платіжного балансу України до ВВП має перебувати у діапазоні від -1 до +1%;
- частка наявних доходів нефінансових корпорацій у валових наявних доходах - не менше 14-15%;
- частка сектору загальнодержавного управління в наявних доходах - не більше 20%.

Прокоментуємо деякі з наведених індикаторів, зазначивши, що, а жаль, далеко не всі з них є інформаційно прозорими та простими у використанні.

Напевно, немає жодної країни у світі, яка б могла заявити про те, що вся економічна діяльність на її території функціонує відкрито й перераховує в повному обсязі податки в держбюджет. Фахівці говорять, що тіньова економіка має об'єктивний характер, а тому існує в будь-яких економічних системах. Офіційно визнано, що загрозовим для національної економічної безпеки є граничне значення тіньової економічної діяльності із критичним рівнем 30% до офіційного ВВП. За розрахунками Міністерства економіки, починаючи з 1997 року розмір тіньового сектору скоротився майже на тридцять відсоткових пунктів і складає близько 29% ВВП. Разом з тим, політиками офіційно визнано рівень інфляції понад 50%, що істотно перевищує рівень тонізації економіки будь-якої іншої країни. У країнах Євросоюзу цей показник варіює від 5 до 25% залежно від країни та використовуваної в ній методики розрахунку показника.

За даними Міністерства економіки України в 2006 році спостерігалось скорочення (від 2% до 6%) рівня тіньової економічної діяльності в рибній галузі, целюлозно-паперовій промисловості, машинобудуванні, чорній металургії, лісовому господарстві, харчовій промисловості, виробництві неметалічних мінеральних виробів у порівнянні з 2005 роком. На жаль, діаметрально протилежні процеси зафіксовані в сільському господарстві, промисловості, нафтовидобутку й у нафтопереробки, деревообробної галузі, видобутку неенергетичних матеріалів, хімічної промисловості, будівництві.

Складовою тіньових процесів і загрозою економічній безпеці України є непродуктивний відтік капіталу за межі України. По розрахунках НБУ, його обсяги в 2002 – 2006 р. оцінюються в 22,4 млрд. дол. США. За даними Державного комітету фінансового моніторингу, протягом 2003 – 2006 р. було вивезено з України майже 52 млрд. грн. Результати окремих досліджень свідчать про те, що останнім часом намітилася тенденція скорочення обсягів тіньового сектору в промисловості, замість цього він почав збільшуватися в сфері послуг, будівництві, торгівлі [24].

Рівень тіннізації економіки є істотним індикатором стану економічної безпеки країни, але, водночас, цей показник вкрай негативно впливає на рівень її конкурентоспроможності. Перебуваючи на "непрестижних" сходинках рейтингу корумпованості країн світу, Україна, маючи "слабке місце" в економічній безпеці за рівнем тіннізації, не може посідати провідні місця в рейтингах конкурентоспроможності країн. Так, у рейтингу корумпованості країн, який складає Transparency International, в 2007 році Україна посіла 118 місце зі 180 країн світу. Росія посіла 143 місце, Грузія – 79. Найнижчий рівень корумпованості зафіксовано у Новій Зеландії, Данії, Фінляндії (перші позиції рейтингу), найвищий – в Іраку, М'янмі та Сомалі (останні позиції рейтингу). В той же час, у рейтингу конкурентоспроможності країн світу, який щорічно складається у Давосі Світовим економічним форумом, у 1997 році Україна перемістилась з 69 на 73 місце (із 131 країн). Для порівняння: Росія посіла 58 місце, Польща – 51, Чехія – 33. Найбільш конкурентоспроможними країнами визнані США, Швейцарія, Данія, Німеччина [25].

Ще одним показником, який відіграє роль сполучної ланки між економічною безпекою та конкурентоспроможністю країн, є рівень ВВП на душу населення. В Україні цей показник складає близько \$2300, що у 13-15 разів менше, ніж у таких країнах світу, як Франція, Велика Британія, Німеччина. В Росії величина ВВП на душу населення сягає \$7000 [23].

Посилаючись навіть на лише на характеристики зазначених показників та порівняння їх значень, можна зробити висновок про те, що чим вищим є рівень економічної безпеки країни, тим більш конкурентоспроможною вона є. Зазначимо також, що в умовах глобалізації має право на існування і може бути доведеною зворотна залежність – економічної безпеки від рівня конкурентоспроможності країни, оскільки високий рівень конкурентоспроможності передбачає активну участь країни у глобальних інтеграційних процесах, які несуть у собі поряд із можливостями чисельні загрози.

Формування цілісної системи національних інтересів, засобів їх відстоювання є одна із найважливіших функцій державного управління, яка безпосередньо пов'язана із забезпеченням економічної безпеки. Ефективна діяльність державних органів з прогнозування та планування розвитку країни повинна спиратись на цілісну систему науково обґрунтованих національних інтересів, постійно враховувати динамічну взаємодію їх пріоритетів, забезпечувати збалансоване задоволення цих інтересів. Необхідна відповідна інформаційна база, постійний моніторинг та ситуаційне моделювання інтересів і загроз [6].

Отже, як свідчить історичний досвід, під час глобальних трансформаційних процесів держава повинна використовувати ефективні економічні важелі, щоб, з одного боку, забезпечувати національні економічні інтереси, сприяти розвитку інституціональних секторів ринкової економіки, забезпечуючи певний рівень національної економічної безпеки, а з іншого – орієнтуватися на досягнення "безпечного" рівня національної конкурентоспроможності. Способів досягнення такого рівня існує багато, одним з них може бути використання квалідриметрії [22] - науки про кількісне визначення якості управління. В такому контексті, як це розглядалось у статті, до перспектив подальших розвідок можна віднести використання квалідриметрії у поєднанні із крементацією (наукою про спрямовану активізацію творчого мислення), які застосовувати як комплекс забезпечення економічної безпеки країни (регіону, підприємства), для протидії застосуванню економічної зброї та підтримки і підвищення рівня національної конкурентоспроможності.

Джерела та література

1. Абалкин Л. Экономическая безопасность России : угрозы и их отражение. / Абалкин Л. // Вопросы экономики. – 1994. – №12. – С. 4 - 13.
2. Барановський А. І. Фінансова безпека держави / Барановський А. І. // Фінанси України. – 1996. – №11. – С. 19 - 35.

3. Бендиков М. А. Экономическая безопасность промышленного предприятия в условиях кризисного развития // Менеджмент в России и за рубежом. – 2000. – №2. – С. 17 - 30.
4. Бинько И., Шлемко В. Как обеспечить экономическую безопасность Украины? // Всеукраинские ведомости. – 1997. – №138(810). – С. 3 - 8.
5. Глобалізація і безпека розвитку: Монографія / О. Г. Білорус, Д. Г. Лук'яненко та ін.; Керівник авт. колективу і наук. ред. О. Г. Білорус. – К.: КНЕУ, 2001. – 733 с.
6. Губський Б.В. Пріоритети забезпечення економічної безпеки в контексті глобалізації української економіки // Національна програма забезпечення економічної безпеки в контексті стратегії соціально-економічного розвитку України: Матеріали Круглого столу / Відп. Ред. С.І.Пирожков, Б.В.Губський, А.І.Сухоруков. – К.: Національний інститут українсько-російських відносин при Раді національної безпеки і оборони України, 2001. – С.121.
7. Економічна безпека в Україні: держави, фірми, особи: Навчальний посібник. / Н. Й. Реверчук, Я. М. Малик, І. І. Кульчицький, С. К. Реверчук / Під ред. С. К. Реверчука. – Львів: ЛФМАУП, 2000. – 192с.
8. Єрмошенко М.М. Фінансова безпека держави: національні інтереси, реальні загрози, стратегія забезпечення. / Єрмошенко М.М. – К.: Київ. нац. торг. - екон. ун-т. 2001. – 309 с.
9. Кваснюк Б.С. Економічна безпека України // Вісник УБЕНТЗ. – 1998. – №6. – С.6-12.
10. Козаченко Г. В. Економічна безпека підприємства: сутність та механізм забезпечення: Монографія. / Козаченко Г. В., Пономарьов В. П., Ляшенко О. М. – К.: Лібра, 2003. – 280 с.
11. Ляшенко О.М. Дефініції соціально-економічної безпеки підприємства // Економіка. Менеджмент. Підприємство. Луганськ: Видавництво СНУ ім. В.Даля. – № 17 (II). – 2007. – С. 179-187.
12. Ляшенко О.М. Забезпечення соціально-економічної безпеки в умовах глобалізації // Вісник Тернопільського національного економічного університету. Тернопіль: Економічна думка. – № 5. – 2007. – С. 357-359.
13. Методика розрахунку рівня економічної безпеки України // <http://www.kmu.gov.ua/control/ru>
14. Мунтіян В.І. Економічна безпека України. – К.: КВІЦ, 1999. – 462 с.
15. Мунтіян В.І. Теоретичні засади економічної безпеки // Національна програма забезпечення економічної безпеки в контексті стратегії соціально-економічного розвитку України: Матеріали Круглого столу (1 листопада 2000 р.) / Відп. Ред. С.І.Пирожков, Б.В.Губський, А.І.Сухоруков. – К.: Національний інститут українсько-російських відносин при Раді національної безпеки і оборони України, 2001. – С.121.
16. Основы экономической безопасности (государство, регион, предприятие, личность) // Под. ред. Е.А. Олейникова. – М.: ЗАО «Бизнес-школа. Интел-синтез», 1997. – 288 с.
17. Паламарчук О.І. Принципи і форми інтеграції функції обліку в посиленні економічної безпеки промислових підприємств: Автореф. дис. канд. ек. наук: 08.06.04 / Східноукр. нац. ун-т. – Луганськ, 2001. – 18 с.
18. Пастернак-Таранушенко Г. Результати дослідження шляхів забезпечення шляхів забезпечення економічної безпеки України // Економіка України. – 1999. – №2. – С. 22-28.
19. Сухоруков А. Методологія оцінки рівня економічної безпеки // Вісник Київського національного торговельно-економічного університету. – № 1. – С. 49-55.)
20. Уткин А. И. Мировой порядок XXI века. – М.: Алгоритм, 2001. – 478 с.
21. A National Security Strategy for a new century // www.whitehouse.gov
22. <http://econbez.narod.ru>
23. www.ereport.ru/reviews
24. www.kmu.gov.ua
25. www.otchestvo.org.ua
26. www.ukrstat.gov.ua

Лубенченко О.Е.

ОБЛІКОВА ПОЛІТИКА ЯК ВІДДЗЕРКАЛЕННЯ ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

Постановка проблеми. Фінансова діяльність підприємств є діяльністю в системі грошових відносин з засновниками і споживачами продукції, постачальниками, державою та іншими суб'єктами. В основі організації фінансів підприємств покладені наступні принципи: самостійність і самофінансування; зацікавленість в результатах роботи, відповідальність за них; контроль за діяльністю підприємства. Щоб ці принципи запрацювали у повному обсязі, менеджмент має бути озброєний необхідною достовірною інформацією про стан підприємства. Звісно, що така інформація зведена в фінансовій звітності, але ж, фінансова звітність базується на даних бухгалтерського обліку і тому дуже важливим стає необхідність розробки детальної облікової політики, що враховує специфіку господарської діяльності підприємства.

Аналіз останніх публікацій і досліджень. Питанням облікової політики приділяли значну увагу такі видатні вітчизняні вчені, як Сопко В.В., Бугинець Ф.Ф., Пилипенко І.І., та фахівці практики Редько О.Ю., Костирко Р.О. та інші, але їх неможна вважати визначеними з тих причин, що кожний суб'єкт господарювання є унікальним зі своєю специфікою і особливостями. Тому розробка облікової політики є індивідуальною копійкою працею для фінансових керівників підприємства. Саме в цьому і полягає **мета**